

EYZONEΣ

ΕΥΖΩΝΕΣ

Πρώτη παρουσίαση:
Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών-Ίδρυμα Βούρου-Ευταξία
Οκτώβριος 2020

Οργάνωση: ΑΜΚΕ ΦΕΡΜΕΛΗ
Επιμέλεια έκθεσης: Ίρις Κρητικού - Νίκος Βατόπουλος
Συντονισμός για το Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών-Ίδρυμα Βούρου-Ευταξία:
Γιώργος Μαστρογιάννης
Ανάρτηση έργων: Νίκος Παπαγιάννης

ISBN 978-960-8247-37-6

Έκδοση: ΑΜΚΕ ΦΕΡΜΕΛΗ
Επιμέλεια: Ίρις Κρητικού
Φωτογραφίες έργων: Ηλίας Γεωργουλέας, Γιάννης και Οδυσσέας Βαχαρίδης,
Μπόρις Κιρπότην, αρχεία καλλιτεχνών
Φωτογραφίες εξωφύλλου - οπισθοφύλλου: Παντελής Ξύστρος
Σχεδιασμός - παραγωγή: Ανδρέας Γεωργιάδης

έκθεση για τους σκοπούς
της ΦΕΡΜΕΛΗΣ

Επιμέλεια έκθεσης:
Ίρις Κρητικού - Νίκος Βατόπουλος

Οκτώβριος 2020

ΧΟΡΗΓΟΣ **EUROLIFE FFH**
A FAIRFAX Company

Αισθάνομαι μεγάλη υπερηφάνεια και ενθουσιασμό γιατί επιτέλους μία από τις σημαντικότερες και αντιπροσωπευτικότερες πρωτοβουλίες της ΦΕΡΜΕΛΗΣ γίνεται σήμερα πραγματικότητα: η απόδοση φόρου τιμής μέσω της τέχνης στο ιστορικό τάγμα των Ευζώνων. Ενός ισχυρού, επιδραστικού και αγαπημένου εθνικού συμβόλου της χώρας μας.

Όλοι οι Έλληνες γνωρίζουμε και αγαπάμε τους Εύζωνες με την χαρακτηριστική φουστανέλα και την γεμάτη συμβολισμούς στολή τους. Με αυτή την έκθεση όλα αυτά αναδεικνύονται, συσχετίζονται με τον κώδικα ανδρείας που αποτελεί την ουσία της ύπαρξής τους. Γίνεται γνωστό ότι κάθε κομμάτι της θαυμαστής στολής τους παραπέμπει σε λαμπρά ηρωικά κατορθώματα, στον αγώνα του δικαίου και της Ελευθερίας για την πατρίδα μας.

Με την στιβαρή παρουσία τους, οι Εύζωνες διατηρούν ζωντανή την παρακαταθήκη ενός καθαρά ελληνικού αξιακού συστήματος. Μίας γενικότερης φιλοσοφίας και στάσης ζωής που δεν θα πρέπει να χαθεί στη δίνη του χρόνου. Ο επισκέπτης της έκθεσης, θα έχει τη δυνατότητα να θαυμάσει τα «Ευζωνικά» έργα σύγχρονων Ελλήνων καλλιτεχνών. Επίσης, αρχειακό υλικό για τα κατορθώματά και τον αξιακό τους κώδικα από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, πρόσβαση στα οποία μας εξασφάλισε η κα Αμαλία Παππά, ενώ σημαντικό υλικό συγκεντρώθηκε με την επιμέλεια του δημοσιογράφου Νίκου Βατόπουλου.

Ταυτόχρονα, ανέλπιστα, επιπλέον τεκμήρια συγκεντρώθηκαν από τους φίλους της ΦΕΡΜΕΛΗΣ καθώς και από τα προσωπικά αρχεία και τις συλλογές των συμμετεχόντων εικαστικών.

Συγκεντρώσαμε έτσι πολλά και ενδιαφέροντα, για να δημιουργήσουμε ένα αφήγημα που με το ταλέντο και τη διεισδυτική της ματιά, η Ίρις Κρητικού ξεδίπλωσε ιδανικά. Ιδιαίτερα τους ευχαριστούμε.

Θα ήθελα να απευθύνω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους συντελεστές της έκθεσης, στον Πρόεδρο κ. Αντώνη Βογιατζή και στον διευθυντή του Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών κ. Καβαλλιεράκη, που με ενθουσιασμό δέχθηκαν να φιλοξενήσουν την έκθεση για να παρουσιάσουμε στο κοινό όλα αυτά τα θαυμαστά εκθέματα.

Η ΦΕΡΜΕΛΗ είναι μία ανοικτή πρωτοβουλία που αναζητά υποστηρικτές, ιστορίες για τους Εύζωνες και οτιδήποτε σχετίζεται με αυτούς.

Η έκθεση ΕΥΖΩΝΕΣ είναι μία πρόσκληση για όποιον θα ήθελε να έλθει κοντά μας και να μοιραστεί το όραμά μας.

Λίζα Πενθερουδάκη

Εικαστικός

Πρόεδρος ΔΣ ΑΜΚΕ ΦΕΡΜΕΛΗ

Αριστερά: το ράψιμο της φέρμελης. Φωτογραφία: Έλενα Ντάκουλα

Παιδικό φέσι εύζωνα, Δεκαετία 1920
Ο μικρός Νίκος Σαράφης ντυμένος εύζωνας, Πειραιάς, 1938

Συλλογή Κατερίνας Σαράφη

Διονυσία (Σουλαλά) Καλογεροπούλου, Αθήνα, δεκαετία 1910
Έλλη Αθανασίου-Μαζαράκη και Γιάννης Μαζαράκης, Αθήνα, 1916-17

Συλλογή Σοφίας Καλογεροπούλου

Διάκος οδηγεί τους Δερβενохωρίτες στη μάχη.
Peter Von Hess (ζωγράφος) & J. B. Kuhn (χαράκτης), λιθογραφία, 28x21,5 εκ.
Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών-Ίδρυμα Βούρου-Ευταξία

Το Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών έχει την μεγάλη χαρά να φιλοξενεί την έκθεση της Αστικής μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας «Φέρμελη» για τους Εύζωνες, τη στολή τους και την ιστορία τους. Είναι μια μεγάλη τιμή και παράλληλα πρόκληση η φιλοξενία αυτής της έκθεσης καθώς η ταύτιση του συμβολισμού του Εύζωνα με την Ελλάδα είναι από τους πιο ισχυρούς αλλά και καθολικά αποδεκτούς. Η πρόσληψη, η ιστορική πορεία αλλά και οι ισχυροί συμβολισμοί είναι το μεγάλο στοίχημα αυτής της έκθεσης που συγκεντρώνει έργα γνωστών καλλιτεχνών που εκτείνονται σ' ένα ευρύ πεδίο αποτυπώσεων και εκφράσεων από τη ζωγραφική και τη χαρακτική αλλά και σημαντικών τεκμηρίων. Κυρίως όμως είναι μια έκθεση που αποδίδει την πρέπουσα τιμή καθώς και το ειδικό βάρος και ιστορικό βάθος που επιτρέπουν στο φαινόμενο «Εύζωνας» να τεθεί στο μικροσκόπιο της ιστορικής έρευνας αλλά και να περάσει και στο επίπεδο της αποτύπωσης της καλλιτεχνικής έκφρασης, ξεπερνώντας στερεότυπα άσκοπων θετικών ή αρνητικών συμβολοποιήσεων.

Το Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών-Ίδρυμα Βούρου-Ευταξία, φιλοξενώντας στις μόνιμες και στις περιοδικές του εκθέσεις τη νεότερη και σύγχρονη ιστορία της Αθήνας με την ευρεία γεωγραφική της έννοια, φιλοξενεί μια έκθεση για ένα από τα σημαντικότερα «τοπόσημα» της πόλης των Αθηνών, καθώς η Προεδρική Φρουρά και οι Εύζωνες αποτελούν δομικά συστατικά της Πόλης των Αθηνών καθώς η θέση τους στο κέντρο της Πόλης και μάλιστα πλάι στον εμβληματικό Εθνικό Κήπο που ίδρυσε η Βασίλισσα Αμαλία, τους καθιστά αναπόσπαστο κομμάτι της νεότερης Ιστορίας της Πρωτεύουσας της Ελλάδας, της Αθήνας. Η καθημερινή τους δωρική κίνηση, η μεγαλοπρέπεια της στάσης τους, η θεατρικότητα που εξυμνεί το καθήκον και τη στολή, η τελετουργία που παραδίδεται με σχεδόν ιερό και αυστηρό πλαίσιο σε κάθε γενιά Ευζώνων που διαδέχεται την προηγούμενη, τους καθιστά κοινωνούς μιας συνέχειας αλλά κυρίως της αέναης προσπάθειας επιβίωσης και αγώνα που απαιτείται όχι μόνο για ένα έθνος αλλά και για κάθε άτομο ξεχωριστά.

Το φάριο (το καπέλο), το πουκάμισο, η φέρμελη (το γιλέκο), δεν είναι απλά ενδυματολογικά στοιχεία, αλλά ένα ισχυρό σύμβολο αγώνα συγκρότησης της ίδιας της σύγχρονης Ελλάδας.

Σε μια εποχή όπου τα στοιχεία και οι συμβολισμοί ενότητας φθίνουν, οι Εύζωνες αποτελούν ένα στοιχείο ενότητας όχι καταναγκασμού αλλά υπόδειξης εκείνων των στοιχείων που έρχονται από το παρελθόν δίνοντας πεποίθηση και έμπνευση στο σήμερα και τροφοδοτώντας την ελπίδα για το αύριο.

Δρ. Στέφανος Καβαλλιεράκης
Διευθυντής του Μουσείου της Πόλεως των Αθηνών- Ίδρύματος Βούρου-Ευταξία

Le Petit Journal
Dimanche, 9/5/1897
Le concert Européen,
Αυθεντικό εξώφυλλο, 62x45 εκ.

THE ILLUSTRATED
LONDON NEWS
SATURDAY, APRIL 10, 1886
Soldiers of the Greek Army
Αυθεντικό εξώφυλλο, 40x28 εκ.

Συλλογή Βάσως Τρίγκα

Γιάννης Μυλωνάς
Δεκανέας με πλήρη εξάρτηση μάχης 1897, 2008
Λοχαγός του Λόχου Φρουράς Προέδρου Δημοκρατίας 1924-1936, 2010
Σχέδια για τη συλλογή Χαϊτογλου

Η Προεδρική Φρουρά

Η Προεδρική Φρουρά ιδρύθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 1868, ως μάχιμο και τελετουργικό ταυτόχρονα τμήμα του μόνιμου στρατού, με την αρχική ονομασία «Άγημα». Από την ίδρυσή της, εδρεύει επί της οδού Ηρώδου Αττικού, στο Στρατόπεδο «Γεωργίου Τζαβέλα». Εξαρχής λοιπόν εγκαταστάθηκε στη βορειοανατολική γωνία του τότε Βασιλικού Κήπου, ώστε να βρίσκεται κοντά στα Ανάκτορα.

Μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους, το 1914, το Άγημα ορίστηκε ως «Ανακτορική Φρουρά», με στράτευμα αποτελούμενο από εθελοντές που είχαν υπηρετήσει το στράτευμα. Ο Κωνσταντίνος Α΄, για να τιμήσει την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα, αποφάσισε να ενταχθούν στην Ανακτορική Φρουρά και νέοι ευσταλείς Κρητικοί.

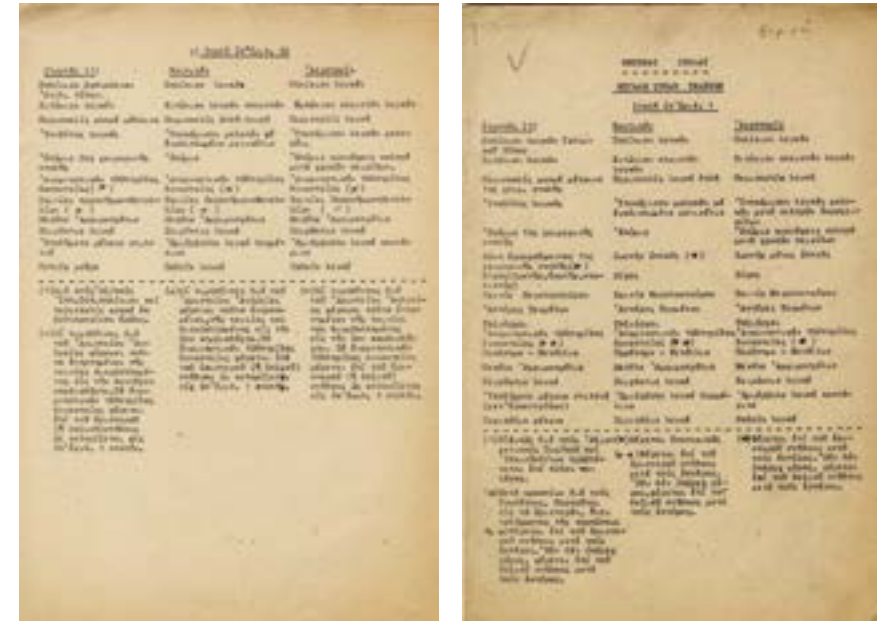
Το 1929, έτος έναρξης των εργασιών ανέγερσης του Μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη, η Φρουρά μετασχηματίστηκε σε ανεξάρτητο τιμητικό λόχο Ευζώνων –με την ονομασία «Λόχος Φρουράς Προέδρου της Δημοκρατίας»– και ανέλαβε την ευθύνη φύλαξής του. Ωστόσο, οι μετονομασίες της συνέχισαν να διαδέχονται η μία την άλλη: «Λόχος Βασιλικής Φρουράς» (1940), «Τιμητική Φρουρά του Αγνώστου Στρατιώτη» (1941), «Φρουρά Σημαίας» (1942) και «Βασιλική Φρουρά» (1946), με σταθερή όμως υποχρέωση την τιμητική φρούρηση του Μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη και των Βασιλικών Ανακτόρων. Τέλος, το 1974, με την αποκατάσταση της δημοκρατίας, ονομάστηκε οριστικά «Προεδρική Φρουρά» και υπήχθη στο Στρατιωτικό Γραφείο της Προεδρίας της Δημοκρατίας, αποκτώντας καθαρά τελετουργικό χαρακτήρα.

Σύμβολο της νεότερης ιστορίας της Ελλάδας, οι Εύζωνες αποτίνουν φόρο τιμής όλο το εικοσιτετράωρο, σαν ακοίμητοι φρουροί, στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη, στο Προεδρικό Μέγαρο και στην Πύλη Στρατοπέδου της Προεδρικής Φρουράς. Αναδεικνύοντας την ψυχή του έθνους, υπερασπίζονται τις αξίες του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού και τις αρχές που υπηρετούν τον Άνθρωπο και τη Δημοκρατία.

Αποστολή επίσης των Ευζώνων αποτελεί η έπαρση και υποστολή της σημαίας στον ιερό βράχο της Ακρόπολης τις Κυριακές και τις επίσημες αργίες και η απόδοση τιμών στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και σε αρχηγούς ξένων κρατών, καθώς και στους ξένους πρεσβευτές κατά την επίδοση των διαπιστευτηρίων τους στον Πρόεδρο. Επιπρόσθετα, συμμετέχουν σε εκδηλώσεις για τον εορτασμό εθνικών επετείων στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

Ο Εύζωνας, ως στρατιώτης και ως σύμβολο, συνιστά φιγούρα φορτισμένη με πολλαπλά νοήματα και συνδηλώσεις. Η παράδοση των Ευζώνων, των Ελλήνων τσολιάδων, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα χρόνια της Επανάστασης, αλλά και με τους αγώνες που ακολούθησαν.

Συναφώς, σύμβολο της γενναιότητας και της λεβεντιάς αποτελεί η ευζωνική στολή στις διάφορες εκδοχές της, οι οποίες ομοίως αναδύονται μέσα από το πέρασμα των χρόνων και τους αγώνες του έθνους. Η επίσημη «λευκή», ο χειμερινός μπλε ντουλαμάς του Μακεδονομάχου, ο θερινός χακί ντουλαμάς των Βαλκανικών Πολέμων και η κρητική στολή μας ταξιδεύουν νοερά στη νεότερη ιστορία.

Έλη Βασιλικής Φρουράς «Ομάς Ξιφασκίας – Ομάς Ιππασίας», Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ), Αρχείο Προεδρίας της Δημοκρατίας

Η επίσημη ενδυμασία συνδέει την Αρχαιότητα με τα χρόνια της Επανάστασης και της σύστασης του νεοελληνικού κράτους. Κύρια χαρακτηριστικά της είναι η φέρμελη, η ζώνη, και το πολύπτυχο κοντό ένδυμα, εξέλιξη του οποίου αποτελεί η φουστάνελα.

Τα μέρη της ευζωνικής στολής καθορίστηκαν με Βασιλικό Διάταγμα το 1940 και παραμένουν अपαράλλαχτα μέχρι τις μέρες μας. Οι συμβολισμοί που ενέχουν συνδέουν την εθνική με τη χριστιανική ιδέα, μέσω της κληρονομιάς του Βυζαντίου. Ενδεικτικά, το κόκκινο φάριο με τον μαύρο θύσανο συμβολίζει τις θυσίες, το αίμα και το πένθος στη μάχη, το λευκό χρώμα προβάλλει την αγνότητα και το δίκαιο του αγώνα προς την ανεξαρτησία, ενώ οι τετρακόσιες πτυχές της φουστάνελας παραπέμπουν στην περίοδο της Τουρκοκρατίας. Τέλος, τα τσαρούχια είναι χειροποίητα, ενισχυμένα με καρφιά και πέταλο, ζυγίζουν περίπου τρία κιλά και διακρίνονται για την ανθεκτικότητά τους. Την κατασκευή των ευζωνικών στολών συνεχίζουν με πίστη στην παράδοση και την ξεχωριστή τέχνη οι ράπτες και τσαρουχοποιοί των παραδοσιακών εργαστηρίων που διατηρούνται στην έδρα της Προεδρικής Φρουράς.

Στην καθημερινή παρουσία των Ευζώνων στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη αναγνωρίζεται ο ρόλος του θεματοφύλακα της ιστορικής μνήμης του ελληνικού έθνους και κράτους. Οι Εύζωνες της Προεδρικής Φρουράς είναι η διαχρονική συνέχεια όχι μόνο των Ενόπλων Δυνάμεων του τόπου, αλλά και της παράδοσης του ελληνικού έθνους.

Δρ. Λάζαρος Ριζόπουλος
Διδάσκων Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Φυλάκια ευζώνων και ευζωνάκια, Βιοτεχνία ΑΘΗΝΑ, 1966
 Πορσελάνινος εύζωνας, Βιοτεχνία ΔΩΔΩΝΗ, δεκαετία 1960
 Ευζωνάκι με χειροποίητη κεντητή στολή, Εργαστήριο EVELT - Εύβοια, δεκαετία 1960

Συλλογή Ίριδας Κρητικού

Μπουκάλι κονιάκ ΜΕΤΑΞΑ σε σχήμα εύζωνα
 Για την ελληνική τουριστική αγορά, δεκαετία του 1960

Παραχώρηση: Παλαιοπωλείο Τέλη Τζιοβάρα, Αθήνα

Ξύλινη ιδιοκατασκευή, Εύζωνας με καμπαναριό, εγκατάσταση σε στεφανοθήκη,
 αγνώστου δημιουργού, βρέθηκε στο Μοναστηράκι
 Τέσσερις πάνινες κούκλες με πρόσωπα από celluloid, Ελληνικά τουριστικά, 1950-1960
 Τέσσερα πλαστικά τσολιαδάκια στη σειρά, Ελληνικά, δεκαετία 1960

Συλλογή Τάσου Μαντζαβίνου και Χριστίνας Αθανασούλα-Μαντζαβίνου

Επάνω: Μικρός Αθηναίος σε φωτογραφικό στούντιο, 1933
 Δεξιά: Σκηνή στην Ακρόπολη, δεκαετία του 1930. Φωτογραφικό στιγμιότυπο.

Συλλογή Νίκου Βατόπουλου

Η δύναμη της εικόνας του Εύζωνα

Σύμβολα, μοτίβα και παραλλαγές σε μια διαχρονική παράδοση

Στα φωτογραφικά ατελιέ της Αθήνας, στην Αιόλου, στην Αγίου Μάρκου, στην Ερμού, εκεί όπου συνέρρεαν οι αστοί της Αθήνας στα τελευταία χρόνια του Όθωνα, γύρω στο 1855 και 1860, και στις αρχές της νέας περιόδου, αμέσως μετά, έβλεπε κανείς τη σκηνοθετημένη σύνθεση των αθηναϊκών οικογενειών που στήνονταν για μια φωτογραφία: οι προπάτορες, γεννημένοι ανάμεσα στο 1790 και το 1810 (σε νεαρή ηλικία στη διάρκεια του Αγώνα) έφεραν τη φουστανέλα οι άνδρες, και την παραδοσιακή φορεσιά οι γυναίκες, σε ελαφρώς εξαστισμένη εκδοχή. Οι νεότερες γενιές, που καλούνταν να εκπροσωπήσουν «τας νέας Αθήνας» φορούσαν ευρωπαϊκά ρούχα, κρινολίνα και φράκα, έφεραν κομμώσεις του συρμού. Στις φωτογραφίες του Πέτρου Μωραΐτη (με το ατελιέ του στην Αιόλου απέναντι στη Χρυσοσπηλιώτισσα), π.χ., μπορεί να δει κανείς τους ανερχόμενους αστούς σε αυτό το μεταίχμιο ενδυματολογικής προσαρμογής, που κρατούσε τη μνήμη με περηφάνια και που έδινε ταυτόχρονα πίστη σε αυτό που ερχόταν. Στις παλιές φωτογραφίες βλέπει κανείς μια πλατιά εκπροσώπηση. Στα στούντιο της Αθήνας, θα πήγαιναν και οι παλαιοί αγωνιστές, οι οπλαρχηγοί, αλλά και οι κυνηγοί, οι άτακτοι, οι ληστές. Όλοι με τη φουστανέλα τους σε διάφορες εκδοχές.

Από τότε που δημιουργήθηκε η Ανακτορική Φρουρά, θα έμπαιναν στα φω-

Επάνω: Κарт ποστάλ, ταχυδρομημένη στην Αγγλία το 1906.

Συλλογή Νίκου Βατόπουλου

Δεξιά: Ο Μιλτιάδης Λιδωρίκης (1871-1951) με την επίσημη ευζωνική στολή φωτογραφημένος στο οικογενειακό σπίτι του επί της οδού Πανεπιστημίου (παραπλεύρως της Οικίας Σλήμαν).

Από το αρχείο της οικογενείας Λιδωρίκη

Απέναντι: Λοχίας Ευζώνων. Κарт ποστάλ, περ. 1900-1905, Εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας. Κарт ποστάλ, π. 1910. Εκδοση Γεώργιος Ι. Ραζής, Αθήναι.

Συλλογή Νίκου Βατόπουλου

τογραφικά στούντιο της Αθήνας και οι εύζωνοι με τσιγκελωτούς μύστακες, χρυσοκεντημένοι, φεσοφόροι, τροπαιούχοι με καριοφίλια ανά χείρας, ατενίζοντας το υπερπέραν μπροστά σε ζωγραφισμένα πανό με ψευδοκλασικές «Αρκαδίες» και βραχώδη τοπία με τρεχούμενα νερά. Μαζί, με τους εύζωνες, τη νέα θεσμοθετημένη τάξη της ελληνικής πολιτείας, θα έμπαιναν και οι προύχοντες των Μεσογείων, οι κεφαλαιούχοι των Μεγάρων, της Σαλαμίνας και της Αίγινας, θα πόζαραν ευθυτενείς δίπλα σε γυναίκες με την παραδοσιακή φορεσιά της Αττικής, με φλουριά στο μέτωπο, σαν αυτά που περιγράφει ο Σατωμπριάν όταν κρατάει το χέρι της αποθνήσκουσας κόρης των Μεγάρων. Άλλοτε πάλι, ο φουστανελοφόρος θα σταθεί δίπλα σε μια «Αμαλία» και μαζί θα συνθέτουν, ίσως ερήμην τους, την αργή θεσμική ένταξη της παράδοσης στην εικονογραφία του νεαρού έθνους.

Η εικόνα του Εύζωνα, ή του τσολιά κατά τη λαϊκή ονομασία, του αγρότη ή αστού φουστανελοφόρου, πηγαίνει πίσω στη δημώδη ποίηση, στην προφορική παράδοση και στη χειροποίητη ζωή, αλλά η νεότερη εικόνα του μέσα από την Ανακτορική/Προεδρική Φρουρά είναι η θεσμοποίηση αυτής της πνευματικής, εθνογραφικής, υλικής και ψυχικής παρακαταθήκης. Η «Φέρμελη» έρχεται να ακουμπήσει ακριβώς σε αυτήν την οικεία συνήχηση και να αναμοχλεύσει το κοινό θυμικό. Ο Εύζωνας γίνεται ένα συνεχές, μια διαρκής υπόμνηση της εθνικής συνοχής. Αγγίζει τα όρια της ανθρωπογεωγραφικής συγκίνησης και της πολιτισμικής διάχυσης, η δύναμη της εικόνας του Εύζωνα. Οι συνειρμοί είναι έντονοι.

Κοιτάζω τη φωτογραφία του πεντάχρονου πατέρα μου ντυμένο τσολιαδάκι, στα 1933, φωτογραφημένο σε ένα ατελιέ της Αγίου Μάρκου και ξέρω πως αντίστοιχες φωτογραφίες διασώζονται ως φυλαχτά, τάματα, μενταγιόν μνήμης και ιχνογραφημένα σκαριφήματα, σε αναρίθμητα ελληνικά σπίτια. Επιπλέον στη

Κάτω: Εύζωνας, περ. 1900, από γυάλινη πλάκα

Δεξιά: Εύζωνες. Φωτοκάρτα της δεκαετίας του 1930.
«Αγαπημένε θείε, έρχομαι ο ίδιος με τη στολή της πατρίδας μας να σας φιλήσω πολύ-
πολύ, Αλέκος». Δεκαετία 1950, Φωτ. Μ. Σαλαπάτας, Τρίπολη
Φωτοκάρτα. Μεσοπόλεμος.

Συλλογή Νίκου Βατόπουλου

φαντασία. Είναι ένα αόρατο νήμα που συνδέει και επιζεί ανεξάρτητα από τη συχνότητα και την ένταση της επίκλησής του.

Συγκινεί η συνύπαρξη και η αντίστιξη της θεσμικής αναβίβασης του Εύζωνα της Ανακτορικής/Προεδρικής Φρουράς με τη λαϊκή, διάχυτη, αταξινόμητη και εν πολλοίς αυθόρμητη και πηγαία παρουσία του στην ελληνική ζωή. Ο έφιππος φουστανελοφόρος Οδυσσέας Ανδρούτσος (ως «γενέος ήρωας») δια χειρός Μποστ γίνεται αίφνης μία ονειρική σύνθεση ενός υβριδικού φανταστικού. Το 1821, η λαϊκή παράδοση, το γενναίο παλληκάρι, ο Άγιος Γεώργιος, οι Θράκες ιππείς, ο λαϊκός πραματευτής, ο βοσκός στην Επίδαυρο και ο ληστής στη Ρούμελη, ενώνονται άτυπα αλλά σθεναρά σε μία κοινή κολυμβήθρα μνήμης και εθνικής αναδίφησης. Εκδοχές ελληνικής ιστορίας και τοπικής συνείδησης εκβάλλουν στα υφαντά, στα κεντίδια, στις πτυχές της φουστανελάς και στη διακοσμημένη φέρμελη, κλωστή κλωστή, σαν το τραγούδι των θυγατέρων που κεντούν.

Όλος αυτός ο πλούτος, συνδυασμός λαϊκής παράδοσης, υφαντικής τέχνης, εθνικής διάκρισης και ηρωικής προβολής, στροβιλίζεται σε μία δίνη συμβόλων, μοτίβων και παραλλαγών. Ο αιώνιος Έλληνας, ο γηγενής, ο ταξιδευτής, το παλληκάρι και ο γεωργός, ο πρόσφυγας, ο ανέστιος και ο περιπλανώμενος, ο πλανόδιος πραματευτής, ο δάσκαλος του χωριού και ο άρχοντας του τόπου, έχουν περάσει σε μία πλατιά εικονογραφία από τα χαρακτηριστικά του Ντυπρέ ή του Πέτερ φον Χες ως τις λαϊκές λιθογραφίες, τα σταμπωτά και τις ναϊφ ζωγραφιές. Η έννοια του ήρωα ήταν πάντα μια συνεκτική δύναμη.

Το ηρωικό στοιχείο στην εικόνα του φουστανελοφόρου έχει πιθανότατα ρίζες στις ιδέες του Ρομαντισμού του 18ου και 19ου αιώνα και μέσω αυτών στους μεσαιωνικούς θρύλους. Φυλλάδες με περιπέτειες ληστών και οπλαρχηγών, με παραλλαγές του Ερωτόκριτου και του Ρωμαίου και της Ιουλιέττας, βαλκανικές

ιπποσύνες και τραχιές αλληγορίες, επιζούν ως σήμερα με τον απόηχό τους στην πλατιά ερμηνεία μιας ελληνικής και διαχρονικής εκδοχής ενός Ακρίτα.

Η έκθεση στο Μουσείο της Πόλεως των Αθηνών εμπεριέχει εν σπέρματι όλες αυτές τις ιδέες και τις μετουσιώνει με αφηγηματική απτικότητα σε μια νέα διήγηση. Τόσο τα ενθυμήματα και τα συλλεκτικά αντικείμενα όσο και τα εικαστικά έργων συγχρόνων Ελλήνων δημιουργών συντείνουν σε μία εξ αρχής σύνθεση με υλικά βαθιά οικεία, συγκινητικά ευανάγνωστα.

Με την έκθεση αυτή, η «Φέρμελη» οργανώνει ένα δημόσιο βλέμμα σε μία κοινή προθήκη και ορίζει εκ νέου μια σχέση με ρίζες που εκτείνονται πέρα από τη ζώσα μνήμη.

Νίκος Βατόπουλος
Δημοσιογράφος

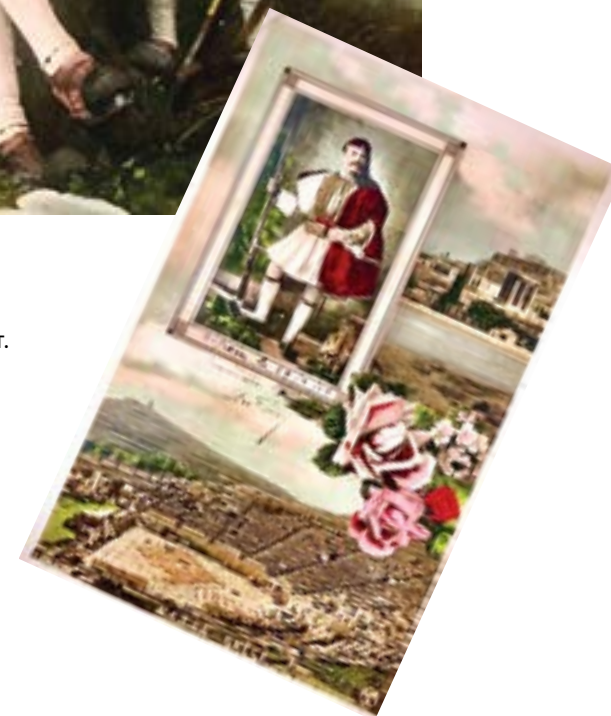

Αριστερά: Η Πριγκίπισσα Μαρίνα με στολή εύζωνα (αριστερά) με τις αδελφές της Ολγα και Ελισάβετ. *The Illustrated London News*, 1934

Επάνω: Καρτ ποστάλ, 1905-1910. Εκδ. Φαραζή και Μιχαλόπουλου, Αθήνα.

Δεξιά: Καρτ ποστάλ, περ. 1910. Ταχυδρομημένη

Συλλογή Νίκου Βατόπουλου

Επάνω: Chants et danses de Grece, Polydor, δίσκος βινυλίου, 33", 1974

Κάτω: Φωτογραφία στο ατελιέ του Φοίβου Ραπτόπουλου, Βέροια. Δεκαετία 1930
Τσολιαδάκι σε φωτογραφείο των Βρυξελλών, περ. 1950

Συλλογή Νίκου Βατόπουλου

Φωτογραφία της δεκαετίας του '30. Φωτ. Ν. Ζωγράφου (σφραγίδα). Γραμμένη 31.12.1940.

Συλλογή Νίκου Βατόπουλου

«η Μαιρούλα στον μπαμπούλη της για ανάμνησιν των κεχωρισμένων
Απόκρεω που περνούμε εις Αίγινα...»

Η Μαίρη Γαλάνη-Κρητικού ντυμένη ευζωνάκι, στην αυλή του σπιτιού της
Φωτογραφία με αφιέρωση στο πίσω μέρος, 22 Φεβρουαρίου 1941

Η ιδέα μιας έκθεσης, το γιλεκάκι που φορούν και άλλες ιστορίες...

Με μεγάλη χαρά, ο Νίκος Βατόπουλος κι εγώ, αποδεχτήκαμε την πρόσκληση σχεδιασμού και επιμέλειας μιας εκ των βασικών πρώτων πολιτιστικών δράσεων εξωστρέφειας της νεαρής αλλά εξαιρετικά δυναμικής ΑΜΚΕ ΦΕΡΜΕΛΗ, προχωρώντας στη μελέτη και την υλοποίηση μιας θεματικής έκθεσης με αντικείμενο τους Εύζωνες και σημαντικά νέα έργα Ελλήνων εικαστικών, πλαισιωμένα από σπάνια ή και ανέκδοτα ιστορικά κειμήλια και συλλεκτικά αντικείμενα.

Η πρωτοβουλία της ΦΕΡΜΕΛΗΣ, συμπίπτοντας με μια δυσχερή εποχή κρίσης κατά την οποία κυριολεκτικά και νοητά κεκτημένα όρια αμφισβητούνται, συμπίπτοντας με μια περίοδο παρατεταμένης παγκόσμιας αναγκαστικής εσωστρέφειας, κατά την οποία η τέχνη διέσωσε για μία ακόμη φορά πολλούς από εμάς, αλλά και καλούμενη εντέλει κατά κάποιον τρόπο να προϋπαντήσει την τόσο σημαντική επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας, αποτέλεσε για όλους τους συντελεστές της έκθεσης ένα πολύμηνο κοπιαστικό αλλά συναρπαστικό εγχείρημα.

Το εικαστικό αφιέρωμα, πλαισιωμένο από ζωγραφικά και γλυπτά έργα, εγκαταστάσεις, κατασκευές και φωτογραφίες, συνομιλεί αρμονικά με το ιστορικό αφήγημα που εισάγει τον επισκέπτη στην έκθεση και ταυτόχρονα, ξεδιπλώνει, ελπίζουμε, με τον δέοντα ιστορικό σεβασμό, με περιγραφική συνέπεια αλλά και με πλαστική και αισθητική δεξιότητα, τους διαφορετικούς άξονες των καταβολών, του ιδεολογήματος, του συμβολισμού και του διαχρονικά ευγενούς και πατριωτικού τρόπου δράσης και ύπαρξης του Σώματος των Ευζώνων.

Επιθυμία όλων μας ήταν εξ αρχής, συνομιλώντας και αντλώντας από τον παράλληλο πολύτιμο ιστορικό πυρήνα της έκθεσης, η σύγχρονη εικονοποιία της να μην αναλωθεί σε στερεοτυπικές και γραφικές αποτυπώσεις μιας «χάρτινης» εικόνας του Εύζωνα, αλλά να ενισχυθεί με παλλόμενες συγκινησιακά ζωγραφικές απεικονίσεις πορτραίτων ανθρώπων, ηρώων που υπήρξαν και ζωγραφικών λαϊκών ή ακαδημαϊκών προτύπων που κατά το παρελθόν δημιουργήθηκαν και διαδόθηκαν. Να κεντηθεί με πολύτιμες λεπτομέρειες που σε εμπνευσμένη συνομιλία με το αρχαίο και βυζαντινό παρελθόν της ευζωνικής στολής, οδηγούν σε οργανική σύγχρονη έμπνευση. Να ξεδιπλωθεί με την εικαστική απόδοση ιστορικών επεισοδίων, παιδικών και οικογενειακών αναμνήσεων, αθηναϊκών και άλλων στιγμιότυπων με επίκεντρο την ακοίμητη Ανακτορική -και μετέπειτα Προεδρική- Φρουρά, τις κεντρικές αθηναϊκές λεωφόρους και το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη στο Σύνταγμα. Στη διαδρομή αυτή, οι εικαστικά αποδοσμένες καταθέσεις προσωπικών αφηγήσεων και οι αναδρομές σε οικογενειακά άλμπουμ με στόχο την εικαστική αποτύπωση, συναντήθηκαν και κατά κάποιον τρόπο ενσωματώθηκαν με τη σειρά τους στο ιστορικό αφήγημα της έκθεσης.

Και αν η διαδικασία της προετοιμασίας αυτής της έκθεσης εμπεριείχε τόσο συγκίνηση και επεφύλασσε τόσες εκπλήξεις, είναι γιατί, σε κάθε μικρό σταθμό της, νέα τεκμήρια, φωτογραφίες, κειμήλια και παιδικά παιχνίδια, προσεκτικά φυλαγμένες μνήμες και βιωμένες οικογενειακές παραδόσεις των συμμετεχόντων

Αριστερά:
Η Μαίρη και ο Κώστας Γαλάνης
στην αυλή του σπιτιού τους,
Αίγινα 1945
Ο Κωνσταντίνος και η Μαρία
Γαλάνη με τα παιδιά τους:
από αριστερά Νίκος, Νότα και Γρηγόρης.
Άγιος Δημήτριος Λιβαδιάς, περ. 1910

Δεξιά: Η φέρμελη του Ανδρέα Μπήτρου,
προπάππου της Μαίρης Γαλάνη

εικαστικών, έρχονταν να προστεθούν αθόρυβα μα καθοριστικά, στον καμβά της δικής τους αφήγησης.

Τα περισσότερα έργα της έκθεσης, φέρουν πράγματι ένα σημαντικό προσωπικό βάρος. Είναι οι ιστορίες των γονιών, των θείων και των παππούδων, των αναγνωσμάτων και των μουσικών ακουσμάτων των σχολικών εορτών, των παρελάσεων και των ανεξίτηλων παιδικών αναμνήσεων που αθέατα εισχωρούν στη δεύτερη και την τρίτη διάσταση κάθε έργου.

«Το 1941, ο πατέρας μου ήταν γιατρός στην Αλβανία», αφηγείται η δική μου μητέρα, με αφορμή την πρώτη φωτογραφία που μου παραχώρησε και όπου η ίδια, στις 22 Φεβρουαρίου εκείνου του έτους, απαθανατίζεται σε ηλικία πέντε ετών, ντυμένη ευζωνάκι, με φουστανέλα, τσαρούχια, πουκάμισο, φάριο και χρυσοκέντητο βελουδένιο γιλέκο. «Η μητέρα μου, δασκάλα στην Αίγινα, υπηρετούσε τότε ως εθελόντρια νοσοκόμος, φροντίζοντας τους τραυματίες που συνέρρεαν από το Μέτωπο στο νησί – στο ξενοδοχείο «Μιράντα» που είχε επιταχθεί για αυτόν τον σκοπό. Τον Φεβρουάριο εκείνον, στις Αποκριές, με έντυσαν ευζωνάκι στην αυλή του σπιτιού μας η μαμά και η γιαγιά μου. Κάποιος με φωτογράφησε. Ο αδελφός μου δεν είχε ακόμη γεννηθεί. Αυτή τη φωτογραφία, αφού με έβαλαν να φιλήσω το πίσω μέρος της, τη στείλαμε στο αλβανικό μέτωπο όπου πολεμούσε ο πατέρας μου». Η αφιέρωση στην πίσω όψη, με τα γράμματα της γιαγιάς Ζηνοβίας, γράφει: «*η Μαιρούλα στον μπαμπούλη της για ανάμνησιν των κεχωρισμένων Απόκρεω που περνούμε εις Αίγιαν...*». Πάνω από την αφιέρωση, βάζοντας για σημάδι έναν σταυρό, η γιαγιά Ζηνοβία υπογραμμίζει: «*εδώ φίλησε η Μαιρούλα μας +*».

Τη φωτογραφία ετούτη, που υπήρξε για εμένα το εναρκτήριο συναισθηματικό λάκτισμα για μια βαθύτερη ψυχική εμπλοκή με τον αφηγηματικό απεικονιστικό μίτο και το ουσιαστικό νόημα ετούτης της έκθεσης, ο πατέρας της και παππούς μου, την κρατούσε συνεχώς επάνω του και την έφερε πίσω μαζί του στην Αίγινα όταν επέστρεψε από την Αλβανία. Η δεύτερη οικογενειακή φωτογραφία που συντρόφευσε επίσης ποικιλοτρόπως τη διαδρομή αυτών των μηνών, είναι ελαφρώς μεταγενέστερη. 1945, και η μητέρα μου με τον μικρότερο, τριετή, ήδη, αδελφό της, τον αγαπημένο μου θείο Κώστα, φωτογραφίζονται και πάλι στην αυλή του σπιτιού. Ντυμένοι όπως πάντα για την παρέλαση και την έπαρση της σημαίας σε κάποια εθνική γιορτή, ευζωνάκι ο μικρός και με αττική φορεσιά που φοριόταν πατροπαράδοτα και στο δικό μας νησί, η μεγάλη.

Και είναι η πρώτη φορά που, τόσα χρόνια μετά, κοιτώντας ξανά και ξανά τις γνώριμες ετούτες φωτογραφίες, παρατηρώ πως η Μαίρη και ο Κώστας με διαφορά λίγων ετών, φορούν με καμάρι το ίδιο γιλέκο. Το γιλέκο του προπάππου τους, καθώς μου επιβεβαιώνει τώρα η μητέρα μου, παραδίδοντάς το με τη σειρά της σε εμένα, αυτό που ο ίδιος ως άλλος εύζων φορούσε πάνω απ' τη φουστανέλα του. Το αυθεντικό γιλέκο μιας πολύτιμης φορεσιάς καμωμένης από βελούδο και ολοκέντητης με χρυσοκλωστή, χιλιομπαλωμένο πλέον και μεταποιημένο κατοκικά και μετακατοκικά, αλλά πάντα πολύτιμο, για τις ανάγκες των διαδοχικών ενσάρκώσεων και των πολλαπλών ηρωικών μεταγενέστερων ρόλων του.

Ίρις Κρητικού
Ιστορικός Τέχνης - Ανεξάρτητη Επιμελήτρια

Γιάννης Αδαμάκης
Φρουρός, 2020
Ακρυλικά σε μουσαμά, 100x70 εκ.

Χριστίνα Αθανασούλα-Μαντζαβίνου

Η Ελλάδα πότε δεν πεθαίνει, 2020

Γιακάς με τρέσα του 1960, κλωστές, δέρμα, τσολιαδάκια μινιατούρες του 1970, λάπις
λάζουλι, αλυσίδα, ματάκι ελληνικό και σημαία από τουριστική καρφίτσα του 1970

Χριστίνα Ακτίδη

Σκοπιά, 2020

Ακρυλικό σε ξύλο, 30x40 εκ.

Χρήστος Αλατσάκης
 Το ποίημα (Ο αδελφός μου), 2020
 Λάδι σε μουσαμά, 50x40 εκ.

Νεκτάριος Αποσπόρης
 Εύζωνες, 2020
 Λάδι και χρυσό σε καμβά, δίπτυχο, 80x60 εκ. το καθένα

Άννα Αχιλλέως
 400 χρόνια, 2020
 Μικτή τεχνική, καμβάς, γάζα, ακρυλικά και κόλλα, 40x40 εκ.

Κάτια Βαρβάκη
 Σύνθεση με χαλί και εύζωνες, 2020
 Ακρυλικά και λάδια σε καμβά, 100x100 εκ.

Μαριλίτσα Βλαχάκη
Χωρίς τίτλο, 2020
Μικτή τεχνική με λάδια, 40x50 εκ.

Ειρήνη Βογιατζή
Για την πατρίδα, 2020
Ακρυλικά, λάδια, μελάνια, 120x70 εκ.

Κική Βουλγαρέλη
 Ευζωνάκι, 2020
 Μικτή τεχνική σε πλέξιγκλας, 45x41x6 εκ.

Μαίρη Γαλάνη-Κρητικού
 Πλατεία Συντάγματος (Η παρέλαση), 2020
 Κέντημα με μαλλί, 75x52 εκ.

Μαρία Γέρουλα
 Ντουλαμάς, 2020
 Ύφασμα, διαστάσεις μεταβλητές

Σάββας Γεωργιάδης
 Ρετρό, 2020
 Σμάλτο σε ζελατίνα, 30x20 εκ.

Μαρία Γιαννακάκη
 Η συμβολική φύλαξη της πατρίδος, 2020
 Ξυλομπογιά, ακρυλικό, φύλλο χρυσού σε ύφασμα, 40x30 εκ.

Στρατηγούλα Γιαννικοπούλου
 Η φέρμελη, 2020
 Μολύβι σε χαρτί, 21x21 εκ.

Δικαία Δεσποτάκη
Εύζωνας, 2018
Ακουαρέλα σε χαρτί, 34,5X23,5 εκ.

Μαρία Διακοδημητρίου
Τότε-Τώρα, 2020
Μικτή τεχνική, 50x70 εκ.

Φραγκίσκος Δουκάκης
Εύζωνοι, 2020
Λάδι σε καμβά, 60x70 εκ.

Αποστόλης Ισκούδης
Εύζωνας Θράκης, 2020
Ακρυλικά σε χαρτόνι, 36x22 εκ.

Κατερίνα Ιωαννίδη

Η Τσαρουχιά, 2012

Περιδέραιο από ορείχαλκο, νήμα και ασήμι, διαστάσεις μεταβλητές

Σταυρούλα Καζιάλε

Πετώντας προς την μαρμαρυγή της ιστορίας, 2020

Γλυπτική εγκατάσταση | σίτα, ύφασμα, παλιά και χειροποίητα κορδόνια, νήματα, χαρτί σύρμα, διαστάσεις μεταβλητές

Σοφία Καλογεροπούλου
Το ευζωνάκι, 2020
Μικτή τεχνική σε ξύλο, 35x35 εκ.

Μηνάς Καμπιτάκης
Άγγελος-Εξαγγελος (Φέρμελη), 2020
Ακρυλικά σε καμβά, 50x40 εκ.

Βασίλης Καρακατσάνης
Distinct District No. 58, 2020
Ακρυλικό, γκουάς και λάδι σε καμβά, 100x100 εκ.

Νίκος Κιτμερίδης
Χωρίς τίτλο, 2020
Ακουαρέλα και χρωματιστά μολύβια σε χαρτί, 40x50 εκ.

Σοφία Ρόζα Κοσμίδου
Τα ιερά, 2020
Μολύβια σε χαρτί, 30x40 εκ.

Βαγγέλης Κύρης
Τα Ροζ Φτερά, 2018
Εκτύπωση σε Kodak cotton Fine Art χαρτί 315 γρ., 40x54 εκ.
Μοντέλο: Χάρης Πλούσης (ACENCIA) | Επιμέλεια φορεσιών: Λάζαρος Τζοβάρας
Grooming: Βανέσσα Κουτσοποδιώτου | Φορεσιά: Χριστίνα Τζαμάλα

Βασίλης Λιαούρης
 Σπουδή Εύζωνος με θερινό ντουλαμά, 2020
 Λάδι σε καμβά, 40x15 εκ.

Γιώργος Λουλούδης
 Φέρμελη, 2020
 Λάδι σε καμβά, 40x30 εκ.

Τάσος Μαντζαβίνος
Εύζωνας, 2020
Κατασκευή | χαρτόνι, ακρυλικά, 65x25 εκ.

Λυδία Μαργαρώνη
Συμβολισμοί, 2020
Μικτή τεχνική, 150x48 εκ.

Μηνάς Μαυρικάκης

«Τὰς δὲ πατρίους πομπὰς μεγάλας καὶ τὴν τῶν συρτῶν πάτριον
ὄρχησιν θεοσεβῶς ἐπετέλεσεν», 2020
Ξύλο, μικτή τεχνική, 40x15x25 εκ. (Φωτό: Ισαβέλλα Ντάσση)

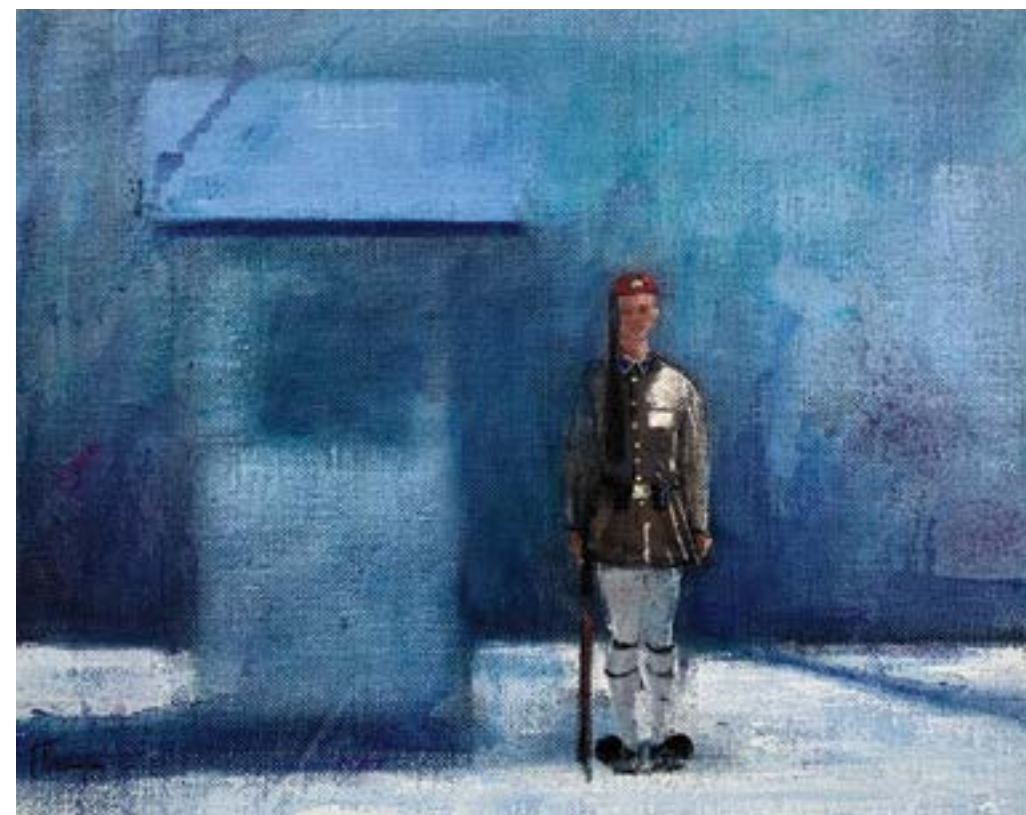

Στέλλα Μελετοπούλου

Φέρμελη, 2020
Ακρυλικό σε καμβά, 50x35 εκ.

Γιάννης Μετζικώφ
Φορεσιές Σαρακατσάνων / Επίσημη ενδυμασία, 2019-20
Μολύβι και τέμπρα σε χαρτί, 40x29 εκ. το καθένα

Γιάννης Μπεκιάρης
Ο φρουρός 2020
Λάδι σε καμβά, 28x35 εκ.

Γεωργία Μπλιάτσου
Αλλαγή Φρουράς, 2020
Ακρυλικό σε καμβά, 120x100 εκ.

Ρούλη Μπούα
Βλέπω δυο Ευζωνάκια, 2020
Ζωγραφική με ακρυλικά και σκόνες σε παλιό μεταλλικό δίσκο, 35x25 εκ.

Μίλτος Παντελιάς
 Πτύκωση, 2020
 Ακρυλικά και μολύβια σε χαρτί, 33x20 εκ.

Γεύσω Παπαδάκη
 Σύμβολο Ι, 2020
 Ακρυλικό σε καμβά, 20x30 εκ.

Κωνσταντίνος Παπαμιχαλόπουλος
 Προσωπογραφία Κωνσταντίνου Κανάρη, 1 ΙΙΙ 2020
 Μελάνι, αυγοτέμπερα και φύλλο χρυσού σε ξύλο, 40x23,5 εκ.

Χριστίνα Παρασκευοπούλου
 Στον Εθνικό Κήπο, 2020
 Ακρυλικά σε καμβά, 40x40 εκ.

Παναγιώτης Πασάντας
 Στην ακτή, 2020
 Πηλός stoneware, 45x32 εκ.

Λίζα Πενθερουδάκη
 Άγιος Γεώργιος ο Φουστανελάς, 2020
 Ακρυλικά σε καμβά, 70x50 εκ.

Στέλιος Πετρουλάκης
Γέρος Μακεδονομάχος μαζί με Εύζωνες, 2020
Λάδι σε ξύλο, 26x30 εκ.

Γιώργος Σαλταφέρος
Νυχτερινή Φρουρά, 2020
Ακρυλικά σε καμβά, 70x100 εκ.

Πάυλος Σάμιος
Ο μικρός πολεμιστής, 2020
Ακρυλικό σε πανί, 80x80 εκ.

Χρήστος Σανταμούρης
Μνήμες στο Μάρμαρο, 2020
Ανατύπωση φωτογραφίας σε μάρμαρο, διαστάσεις μεταβλητές

Έφη Σδούκου
 Φύλαξ Φλοξ, 2020
 Υφάσματα (βαμβάκι, βελούδο, μετάξι) κεντημένα και ραμμένα
 επάνω σε συρμάτινη βάση, 55x23 εκ.

Βασίλης Σούλης
 Χωρίς τίτλο, 2020
 Λάδι σε καμβά, 70x50 εκ.

Χρήστος Στανίσης

Οι φουστανελάδες: ο Αθανάσιος Διάκος & ο ήρωας των Αγράφων Κατσαντώνης, 2020
Πολυπροφυλένιο ζωγραφισμένο με σμάλτο, σκαλιστό χαρτόνι με χρωματιστές ζελατίνες.
Διαστάσεις μεταβλητές

Μαρίνα Στελλάτου

«Ένα μεσημέρι στις Ακρόπολης τα μέρη...», 2020
Λάδι σε καμβά, 50x40 εκ.

Κωνσταντίνα Τζαβιδοπούλου

«ευρισκόμενοι όλοι οι Έλληνες ετοιμασμένοι εις το γελέκι...» (Φέρμελη), 2020
 Ασήμι 925, ύφασμα από μετάξι, μεταλλικές κλωστές, 8x5 εκ.

Βάσω Τρίγκα

Ο χορός, 2020
 Μικτή τεχνική, 60x60 εκ.
 (Σκίτσο «ο χορός της φορεσιάς» -απόδοση από φωτογραφικό αρχείο εποχής)

Κλαίρη Τσαλουχίδη-Χατζημηνά
Ελληνόπουλο, 2020
Γραφίτης, μολύβια, κάρβουνο σε χαρτόνι, 35x25 εκ.

Ελευθερία Τσέικο
Εύζωνας, 2020
Ακρυλικό, κάρβουνο και μελάνι σε ξύλο, 32x38 εκ.

Κατερίνα Τσεμπελή

Layered timeline: Πλατεία Συντάγματος 1962 – 2020, 2020
Μικτή τεχνική σε ξύλο, 31x42 εκ.

Βιργινία Φιλιπούση

Εύζωνες εν Αθήναις, 2020
Ακουαρέλα, μολύβια και ακρυλικά, 43x82 εκ.

Πάβλος Χαμπίδης
 Άποψη από την Αμαλία, 2020
 Σινική μελάνη και ακουαρέλες σε χαρτί, 32,5x50 εκ.

Μανώλης Χάρος
 Ο Εύζωνας, 2020
 Ξυλογραφία, λιθογραφία, ακουαρέλα, μονοτυπία σε χαρτί, 70x50 εκ.

Αθηνά Χατζή
 Άτιτλο, 2020
 Ακρυλικά σε καμβά, 50x40 εκ.

Άρτεμις Χατζηγιαννάκη
 Εύζωνας σκεπτόμενος, 2018
 Υδατογραφία (gouache & ακουαρέλα) σε χειροποίητο χαρτί, 35x25 εκ.
 Ιδιωτική συλλογή

Αναστασία Χατζίρη

Χωρίς τίτλο (τρίπτυχο), 2020

Μικτή τεχνική, τρεις τόμοι διαστάσεων 28,5x21,5x25 εκ. ο καθένας

Νικόλας Χριστοφοράκης

Έπαρση, 2020

Λάδι σε καμβά, 138x68 εκ.

Αριστείδης Χρυσανθόπουλος.
Men of Parthenon, 2020
Ακρυλικά σε καμβά, 40x50 εκ.

Ένα παλιό μπαούλο με τα αρχικά ΧΔ χαραγμένα στο καπάκι και ένα πορτραίτο, είναι ότι απέμεινε από τη σύντομη ζωή του Εύζωνα Χρήστου Δημόπουλου. Ο Χρήστος μαζί με τον αδελφό του Σωτήρη, ήλθαν από την Αμερική όπου είχαν πάει ως μετανάστες, προκειμένου να συμμετάσχουν ως εθελοντές στους Βαλκανικούς πολέμους του 1912-13.

Έλαβαν μέρος στις σκληρότερες και φονικότερες μάχες της περιόδου. Ο Χρήστος Δημόπουλος πολέμησε ηρωικά με το επίλεκτο σώμα των Ευζώνων και φονεύτηκε στην Άνω Τζουμαγιά από τους Βούλγαρους στις 17-7-1913 αφού πρώτα τον τύφλωσαν με ξιφολόγχη, μια μέρα ακριβώς πριν την κήρυξη ανακωχής.

Ήταν 28 ετών.

Σ. Δ.

Διήγηση της Σωτηρίας Δημοπούλου με αφορμή ένα οικογενειακό μπαούλο, και μια φωτογραφία του Εύζωνα Χρήστου Δημόπουλου, αδελφού του πατέρα της, μοναδικά ενθυμήματα από τη σύντομη ζωή του.

Χειροποίητο τσολιαδάκι της Μαίρης Κουδούνη
για την τουριστική αγορά του Αερολιμένος Αθηνών
Δεκαετία 1950-60

Συλλογή Σοφίας Καλογεροπούλου